

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Trondheim, 12.03.2018

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2018/3561

Saksbehandler:
Erik Lund

Vedtak om merking av villrein i Nordfjella sone 2

Som et ledd i arbeidet med bekjempelse av skrantesjuka i Norge iverksettes forvaltningsmerking av inntil 5 villrein i Nordfjella sone 2, inkludert Raudafjell. Arbeidet er et sentralt ledd i brakkleggings- og reetableringsfasen for villrein i Nordfjella sone 1, og merkingen skal bidra til overvåking og kartlegging av villreinens bevegelser for å unngå migrasjon til Nordfjella sone 1. Miljødirektoratet v/ Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av merkingen, som vil foregå straks det er egnede forhold (innenfor perioden 12. mars 2018 - 20. april 2018).

Bakgrunn for behovet for merking

Det er et mål å prøve å bli kvitt skrantesjuka i Norge. På bakgrunn av [vitenskapelige anbefalinger](#) skal derfor den smitta villreinbestanden i Nordfjella sone 1 fjernes. Uttaket ble fastsatt av Mattilsynet 15. september 2017 i [forskrift om avlivning av villrein i og fra Nordfjella sone 1, Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane](#), og er nå gjennomført i tråd med [saneringsplanen for uttaket av villreinstammen i Nordfjella sone 1, dato 15.6.2017](#).

Det skal reetableres en frisk villreinbestand i Nordfjella sone 1 etter at området har ligget brakk i minimum fem år. Landbruks- og matdepartementet ba i [brev av 23.6.2017](#) Mattilsynet og Miljødirektoratet om å lage en plan for denne reetableringen. Reetableringsplanen er datert 15.10.2017.

Ulike andre tiltak er også igangsatt, herunder inngjerding av saltplasser, som er potensielt viktige smittsteder, og oppsett av gjerde for å skille tamrein og villrein langs riksveg 52 og på utvalgt strekning mellom Nordfjella sone 1 og sone 2. Sistnevnte for å sikre at villrein fra sone 2 ikke trekker inn i sone 1 i brakkleggingsperioden, eller ut av sone 1 etter reetablering. Gjerdet over Geiteryggen ved fylkesveg 50 mellom Nordfjella sone 1 og sone 2 er ennå ikke ferdigstilt på grunn av tidlig og stort snøfall på strekningen i fjor høst. Denne traseen kan ikke påregnes å ha et funksjonelt permanent gjerde gjennom vinteren på grunn av store snømengder. Hyppig tilsyn i hele perioden særskilt vinterstid er påkrevd, og dette i supplement med midlertidige "vintergjerder". I perioder med dårlig vær er tilsyn ikke gjennomførbart og det er absolutt nødvendig å kunne følge dyra i sone 2 gjennom elektronisk overvåking med satellitt/GPS-sendere.

I saneringsplanen er det anslått at det i brakkleggingsperioden, til enhver tid, vil være et behov for

at 10-15 bukker og 6-8 simler fra sone 2 er utstyrt med GPS-sendere. Dette som bidrag til å overvåke om dyr trekker mot brakkleggingsområdet. I tillegg må dyrene også følges opp av oppsynet. Sone 2 er relativt smal hvilket innebærer at dyr på trekk kan bevege seg svært raskt gjennom hele området på få timer. Radiosendere med GPS funksjonalitet må derfor betraktes som en absolutt nødvendighet i de kommende årene i brakkleggings- og reetableringsfasene. På grunn av at merkingen kommer i gang så vidt seint på året vil et antall på 5 merka dyr innebære en relativt liten påkjenning på bestanden i sone 2 denne våren. Det tas imidlertid sikte på en ytterligere merking i tråd med det anbefalte antallet kommende sesong.

Når brakkleggingsperioden er over, skal villreinbestanden i Nordfjella sone 1 reetableres. Det er viktig å reetablere området med rein som er fri for skrantesjuka, og som helst er av samme opprinnelse som dagens dyr i Nordfjella sone 1. Det skal derfor drives over dyr fra Nordfjella sone 2, gitt at bestanden der friskmeldes for skrantesjuka. Nordfjella sone 2 ligger geografisk tett inntil sone 1, noe som gjør overflytting av dyr enklere, men som samtidig øker risikoen for at overflytta dyr kan returnere tilbake til sone 2. Også i denne perioden er det viktig å ha villrein merka med GPS-sendere for å kunne følge flokkes bevegelse.

Et supplement til testing av bestander, er testing av hver enkelt rein som overføres til Nordfjella sone 1. Metoden for testing av levende dyr ved hjelp av rektalbiopsi er fortsatt under utvikling, men det er allerede avdekket ett tilfelle av skrantesjuka med denne metoden. Basert på denne metoden alene kan vi ikke sikkert dokumentere fravær av prioner, men i kombinasjon med testing av bestanden, vil det styrke sannsynligheten for at det er friske dyr som settes ut. Testing av levende dyr er kostnadskrevende da metoden fordrer at dyrene må immobiliseres før prøvetaking, men i tilknytning til merking er kostnadene svært små, samtidig som det gir raske svar.

Uttak av senderdyr med is i halsbåndet

I tilknytning til det statlige uttaket av rein i sone 1 ble det registrert at et av de felte dyrene med radiosender hadde betydelig akkumulering av is rundt radiosenderen. Mengden is var så omfattende at det åpenbart hadde dyrevelferdsmessig negativ innvirkning. På bakgrunn av dette ble det igangsatt en kontroll av alle rein med radiosendere i sone 1 og 2, samt også alle rein med radiosendere i alle andre villreinområder. Ispåleiring ble registrert på samtlige individer i sone 2, men er ikke registrert i noen andre områder. Det ble besluttet at alle sendere på dyra i sone 2 skulle fjernes ved hjelp av drop-off funksjonaliteten i halsbåndet, alternativt felle dyrene dersom dette ikke fungerte. Pr dato er samtlige sendere tatt av og/eller senderdyr er felt, og det er ikke lenger noen operative sendere i sone 2. Bortfallet av senderdyr i sone 2 vanskeliggjør overvåkingen av dyrenes bevegelser, særlig i perioder der været hindrer en manuell overvåking.

Gjennomføring av merkingen

Miljødirektoratet v/ Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av merkingen.

Ved gjennomføring vil helikopter benyttes. Bruk av snøskuter er også aktuelt. Dette vil foregå i regi av Statens naturoppsyn med hjemmel i Lov om statlig naturoppsyn § 3, første ledd.

Merking av dyr er regulert i dyrevelferdsloven § 10. Merking av villrein der formålet er å ivareta forvaltningsmessige formål faller utenfor virkeområdet til forskrift om forsøk med dyr. Slik merking krever derfor ikke forhåndsgodkjenning etter denne forskriften.

For å unngå at tilsvarende isingsproblematikk som beskrevet ovenfor skal oppstå, skal det ikke benyttes samme sendertyper som tidligere. Dyrene skal påsettes sendere av typen VERTEX Plus fra Vectronic Aerospace. SNO skal i tillegg etablere gode rutiner for visuell kontroll av senderdyrene for å kunne iverksette forebyggende tiltak på et tidlig tidspunkt. Det som er hovedforskjellen på disse kontra de «gamle» GPS plus radiosendere som er benyttet tidligere fra samme produsent er:

- Iridium satellitt basert kommunikasjon (kontra GSM basert kommunikasjon)
- 2x drop-off enhet, kontra en drop-off på de gamle.

Påmontering vil i tillegg bli noe endret i forhold til tidligere prosedyrer for ytterligere å redusere fare for ispåleiring. Det er gjennomført grundige vurderinger av dyrevelferd i tilknytning til å holde dyr merket med sendere i dette området. En kan ikke med sikkerhet si at ising ikke på nytt kan forekomme med nye halsbånd, men denne usikkerheten søkes minimalisert med nytt materiell og nye rutiner. Videre vil velferden til de aktuelle senderdyra måtte vurderes opp mot velferden til et langt større antall dyr både innenfor sone 2 og på Hardangervidda, dersom en ikke lenger har kontroll på bevegelsen til disse dyra. Eventuell ukontrollert migrasjon til den kontaminerte sone 1 vil automatisk innebære at dyr som vandrer over vil bli felt. Dersom dette ikke lykkes og dyr også skulle vandre sørover til Hardangervidda, vil konsekvensene bli enda mer dramatiske dersom skrantesjuka sprer seg med disse dyrene.

Prøvetaking i forbindelse med merking.

Alle dyr som immobiliseres i tilknytning til merkingen skal prøvetas med sikte på å få et best mulig grunnlag for bekjempelse av sykdommen skrantesjuka. Fra dyrene som merkes skal følgende prøver tas:

- rektalbiopsi av lymfatisk vev
- blodprøver

Prøvene skal følges av et datasett med opplysninger om dyrene som er merket, samt lokalitet og tidspunkt. Prøvene sendes Veterinærinstituttet.

For spørsmål om prøvetaking, kontakt Veterinærinstituttet ved Jørn Våge, tlf. 93 41 36 15 eller e-post: jorn.vage@vetinst.no.

Rapportering

Informasjon om hvilke dyr som er merket, inkludert lokalitet og tidspunkt, sendes kontaktpersonene i Miljødirektoratet og Mattilsynet etter endt merking. Informasjon om dyrenes posisjoner skal være tilgjengelige i "Dyreposisjoner" for det mannskapet som til enhver tid deltar i oppfølgingen av dyrene.

Kontaktpersoner

Miljødirektoratet ved Erik Lund (erik.lund@miljodir.no; 920 89 834)

Mattilsynet ved Julie Enebo Grimstad (julie.enebo.grimstad@mattilsynet.no; 908 88 801)

Dette brevet sendes til orientering til berørte kommuner, villreinnemnder og villreinutvalg.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Erik Lund
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Veterinærinstituttet	Pb 750 Sentrum	0106	OSLO
Norsk institutt for naturforskning	Postboks 5685 Torgarden	7485	Trondheim
Statens naturoppsyn			
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal